

Οι δείκτες ESG στην αιχμή του επιχειρείν

Πριν 9 περίπου χρόνια, είχα γράψει ένα άρθρο με τίτλο «Περί εταιρικής κοινωνικής ευθύνης». Είχε σχέση με τη φιλοσοφία μιας επιχείρησης και την αύλη συνεισφορά της στο κοινωνικό γίνεσθαι. Σημείωνα τότε ότι οι εταιρείες δεν μετριούνται πλέον μόνο με τα πάγια επενδυτικά αποθεματικά και την κερδοφορία, τα ακίνητα κ.λπ., αλλά ειδικά τα τελευταία χρόνια, δίνεται μεγάλη σημασία στους **ανθρωποκεντρικούς δείκτες**, και άλλες παραμέτρους, όπως πόσο είναι αρεστή η εταιρεία στην τοπική κοινωνία, πώς αντιμετωπίζει τις περιβαλλοντικές προκλήσεις, το ηθικό των εργαζομένων της και γενικά το κοινωνικό γίνεσθαι.

Μια σταγόνα ιστορίας Οι ιστορικές αποφάσεις στο παρελθόν, ειδικά τις δεκαετίες του 1950-1960, για το πού θα τοποθετούνταν τα περιουσιακά στοιχεία βασιζόνταν απόλυτα σε χρηματοοικονομικά κριτήρια με κυρίαρχη θέση την **οικονομική απόδοση**.

Θυμάμαι έντονα τη δεκαετία του '60, που παρακολουθούσα το τριετές πρόγραμμα **Manager of Future** στην General Electric στην Αμερική, μας είχαν σχεδόν πωρώσει με το slogan "η εταιρεία δεν είναι φιλανθρωπικό ίδρυμα" και "τη φιλανθρωπία πρέπει να την κάνουν τα φιλανθρωπικά ιδρύματα". Προχωρούσαν μάλιστα ακόμη πιο πέρα, υποστηρίζοντας ότι η φιλανθρωπία επηρεάζει αρνητικά μια εταιρεία. Ουσιαστικά αυτές οι απόψεις απηχούσαν τις αντίστοιχες του διάσημου οικονομολόγου **Friedman** (εμείς επιχειρηματικά μεγαλώσαμε με αυτές, όμως σήμερα δεν συνάδουν με το επιχειρηματικό κλίμα).

Δόγμα Friedman Τον Σεπτέμβριο του 1970, οι κυριακάτικες New York Times φιλοξένησαν ένα άρθρο του **νομπελίστα Milton Friedman**, το οποίο σημάδεψε την ιστορία της οικονομικής επιστήμης. Ο τίτλος του άρθρου «**η κοινωνική ευθύνη μιας επιχείρησης είναι να αυξάνει τα κέρδη της**» καθιερώθηκε ως «δόγμα Friedman» και συμπυκνώνεται στα εξής: οι μέτοχοι είναι οι ιδιοκτήτες (τα αφεντικά) και τα πρόσωπα που ασκούν τη διοίκηση (managers) είναι οι υπάλληλοί τους. Οι μέτοχοι, υποστηρίζει ο Friedman, θέλουν «να βγάλουν όσο περισσότερα χρήματα γίνεται, σεβόμενοι ταυτόχρονα βασικούς κοινωνικούς κανόνες». Όταν οι managers δαπανούν εταιρικούς πόρους για να εξυπηρετήσουν κοινωνικούς σκοπούς, σε βάρος της κερδοφορίας των επιχειρήσεων που διοικούν, δεν κάνουν καλά τη δουλειά τους ως υπάλληλοι. Καθένας μας μπορεί να ξεοδεύει τα δικά του χρήματα, όπως επιθυμεί να κάνει φιλανθρωπίες ή να στηρίζει δράσεις για την προστασία του περιβάλλοντος. Όταν όμως διευθύνει μια επιχείρηση που ανήκει σε άλλους (τους μετόχους), η αποστολή του είναι μία και μοναδική: η αύξηση της κερδοφορίας.

Ο αντίλογος Ωστόσο, προς το τέλος του περασμένου αιώνα, μια αντίθετη θεωρία άρχισε να κερδίζει έδαφος. Το 1988, ο **James S. Coleman** στο άρθρο του με τίτλο **Social Capital in the Creation of Human Capital** (Το κοινωνικό κεφάλαιο στη δημιουργία του ανθρώπινου κεφαλαίου) που δημοσιεύτηκε στο *The American Journal of Sociology*, αμφισβήτησε την κυριαρχία της έννοιας του ιδιοτελούς συμφέροντος στα οικονομικά και **εισήγαγε την έννοια του κοινωνικού κεφαλαίου στη μέτρηση της αξίας**. Με την προσέγγισή του αυτή, ο Coleman **γεφυρώνει τους ατομικούς με τους κοινωνικούς στόχους των ατόμων**, βλέποντας το κοινωνικό κεφάλαιο ως «περιουσιακό στοιχείο του κεφα-

λαίου για το άτομο».

Οι θέσεις του Coleman άσκησαν μια νέα μορφή πίεσης, ενεργώντας σε συνασπισμό με περιβαλλοντικές ομάδες. Χρησιμοποίησε τη δύναμη μόχλευσης των συλλογικών επενδυτών για να ενθαρρύνει τις εταιρείες και τις κεφαλαιαγορές να ενσωματώσουν περιβαλλοντικές και κοινωνικές προκλήσεις στη λήψη των καθημερινών τους αποφάσεων.

Δέκα χρόνια αργότερα, το 1998, ο **John Elkington**, συνιδρυτής της επιχειρηματικής συμβουλευτικής Sustainability, δημοσίευσε το **Cannibals with Forks: the Triple Bottom Line of 21st Century Business** (Κανίβαλοι με πιρούνια: Η Τριπλή Κατώτατη Γραμμή των Επιχειρήσεων του 21ου αιώνα), στο οποίο προσδιόρισε το νέο σύμπλεγμα μη οικονομικών παραγόντων μιας εταιρείας. Η φράση "τριπλή κατώτατη γραμμή" (**TBL**), αφορούσε στους οικονομικούς, περιβαλλοντικούς και κοινωνικούς παράγοντες που περιλαμβάνονται στο νέο αυτό πλαίσιο και από τότε ο **αυστηρός διαχωρισμός μεταξύ του περιβαλλοντικού και του χρηματοπιστωτικού τομέα άρχισε να καταρρέει**.

Κοντολογίς, η ιδέα του TBL υποστηρίζει ότι οι «ενδιαφερόμενοι» έχουν την ευθύνη της εταιρείας και όχι οι μέτοχοι. Οι ενδιαφερόμενοι είναι π.χ. οι υπάλληλοι, οι κάτοικοι, οι πελάτες κ.ά. οι οποίοι επηρεάζονται άμεσα ή έμμεσα από τη δραστηριότητα μιας επιχείρησης.

Για παράδειγμα, αν μία εταιρεία παρουσίασε λογιστικό κέρδος αλλά η δραστηριότητά της προκάλεσε θανάτους, μόλυνση του περιβάλλοντος και ασθένεια σε εργαζομένους, το αποτέλεσμα

είναι αυτή η εταιρεία να δαπανά χρήματα για υγειονομική περίθαλψη και αποκατάσταση της μόλυνσης του περιβάλλοντος. Το πλαίσιο του TBL προτρέπει τις επιχειρήσεις να υιοθετούν μία μακροπρόθεσμη στρατηγική και να αξιολογούν καλύτερα τις συνέπειες των αποφάσεών τους.

Γράφει ο
Βύρων Τομάζος
Μηχανολόγος,
Απόφοιτος Πολυτεχνείου
Μονάχου
e-mail: btomazos@gmail.com

CR Index

Το 2008 εισήχθη στην Ελλάδα ο δείκτης **CR** από το Ινστιτούτο Εταιρικής Ευθύνης σε συνεργασία με το **BITC** (Business in the Community).

Ο **CR Index** είναι ο πιο **σημαντικός διεθνώς δείκτης μέτρησης της απόδοσης**

των επιχειρήσεων στον τομέα της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης (ΕΚΕ) και χρησιμοποιείται ως εθνικός δείκτης ΕΚΕ σε διάφορες χώρες. Ως ένα κορυφαίο εργαλείο αξιολόγησης αποτελεί και σημείο αναφοράς για τη συγκριτική αξιολόγηση των επιδόσεων Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης σε 4 επιμέρους τομείς: **Κοινωνία, Περιβάλλον, Εργαζόμενοι και Αγορά**.

Τρίπτυχο ESG

Τα τελευταία χρόνια, η περιβαλλοντική αλλά και η κλιματική κρίση, οι κοινωνικές ανισότητες και η επιτακτική ανάγκη για διαφανείς εταιρικές διαδικασίες, έχουν δημιουργήσει μια πρωτοφανή -και άκρως θετική- ανάγκη για ευαισθητοποίηση ως προς αυτά τα θέματα.

Τρεις βασικοί παράγοντες επηρεάζουν ολοένα και περισσότερο την «**αξία**» μιας επιχείρησης:

- **Οι ενέργειές της προς το Περιβάλλον (Environmental),**
- **Η στάση της προς την Κοινωνία (Social) και**
- **Η Εταιρική Διακυβέρνηση (Governance) που εφαρμόζει.**

Αυτό είναι το **τρίπτυχο του ESG**, δηλαδή, οι δείκτες/κριτήρια που αφορούν στην επίδοση μιας εταιρείας σχετικά με περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα, και θέματα διακυβέρνησης.

Υπήρξε αβεβαιότητα και συζήτηση ως προς το πώς θα ονομαστεί η συμπεριληφθεί των άυλων παραγόντων που σχετίζονται με τη βιωσιμότητα και τον ηθικό αντίκτυπο των επενδύσεων. Τα ονόματα κυμάνθηκαν από την πρώιμη χρήση λέξεων όπως "πράσινο" και "οικολογικό" έως το ευρύ φάσμα πιθανών περιγραφών για τους τύπους ανάλυσης επενδύσεων - "υπεύθυνη επένδυση", "κοινωνικά υπεύθυνη επένδυση" (SIR), "ηθική", "εξωχρηματοοικονομική", "επένδυση μεγάλου ορίζοντα" (LHI), "βελτιωμένη επιχείρηση", "εταιρική υγεία", "μη παραδοσιακή" και άλλα.

Ο όρος ESG, που έχει γίνει πλέον ευρέως αποδεκτός, χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά τον Οκτώβριο του 2004 στο πλαίσιο μιας έκθεσης με τίτλο **Who Cares Wins**, η οποία ήταν μια κοινή πρωτοβουλία χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων μετά από πρόσκληση του ΟΗΕ.

Η ιδέα είναι ότι οι συνειδητοποιημένοι επενδυτές θα πρέπει να αξιολογούν τις επιχειρήσεις με βάση όχι μόνο τη χρηματοοικονομική τους επίδοση, αλλά και το περιβαλλοντικό και κοινωνικό τους ιστορικό και τη διακυβέρνησή τους, χρησιμοποιώντας συνήθως αριθμητικές βαθμολογίες.

Τα κριτήρια Τα περιβαλλοντικά, τα κοινωνικά και τα κριτήρια διακυβέρνησης συγκεντρώνουν ένα σύνολο μη χρηματοοικονομικών δεικτών επίδοσης που σχετίζονται με **ζητήματα βιωσιμότητας, ηθικής και εταιρικής διακυβέρνησης**. Αυτά τα ζητήματα μπορεί να περιλαμβάνουν:

- **Τα περιβαλλοντικά κριτήρια**, τα οποία εξετάζουν τον τρόπο με τον οποίο μια επιχείρηση ενεργεί ως διαχειριστής του φυσικού περιβάλλοντος. Σεβασμός στο περιβάλλον, προσπάθειες βελτίωσης του αποτυπώματος του άνθρακα, αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, μόλυνση αέρα/νερού, απώλεια βιοποικιλότητας, αποψίλωση των δασών, ρύπανση και ενεργειακή αποδοτικότητα.

- **Τα κοινωνικά κριτήρια**, τα οποία εξετάζουν το πώς διαχειρίζεται η επιχείρηση τις σχέσεις με τους εργαζομένους αλλά και τους προμηθευτές, τους πελάτες και τις κοινότητες στις οποίες δραστηριοποιείται. Εξετάζονται δηλαδή ζητήματα κοινωνικού χαρακτήρα, όπως εργασιακά και ανθρώπινα δικαιώματα, προστασία των καταναλωτών, υγεία και ασφάλιση των εργαζομένων, ισότητα των φύλων και συγκρούσεις, καθώς και η καλή διαβίωση των ζώων.

- **Η εταιρική διακυβέρνηση**, που ασχολείται με την ηγεσία της εταιρείας, την επιχειρηματική ηθική, τις αμοιβές των στελεχών, τις εργασιακές σχέσεις, τους εσωτερικούς ελέγχους, τη διαφάνεια, τη διαφθορά και τα δικαιώματα των μετόχων.

Η φιλοσοφία πίσω από τα κριτήρια ESG είναι να μετρηθεί η επίδραση που έχουν οι επιχειρήσεις στο περιβάλλον και την κοινωνία στο σύνολό της και, ως εκ τούτου, πώς οι πολιτικές τους ESG μπορούν να επηρεάσουν τη δική τους ανθεκτικότητα και κερδοφορία.

Οι υπέρμαχοι του ESG υποστηρίζουν ότι ήρθε για να σταματήσει όσους σκέφτονται να επενδύσουν σε επιχειρήσεις που μολύνουν τον πλανήτη, να κακολογούν τους εργαζομένους και να «τακτοποιούν» στα συμβούλια τους φίλους τους. Ακόμη περισσότερο, τονίζουν ότι το ESG είναι **συνώνυμο του μακροπρόθεσμου σχεδιασμού**, επιχειρηματικού ή επενδυτικού. Μια επιχείρηση υιοθετεί αρχές ESG για να προστατεύσει τη μακροπρόθεσμη αξία της. Ένας επενδυτής επενδύει σε τίτλους ESG για να προστατεύσει τη μακροπρόθεσμη αξία του χαρτοφυλακίου του. Υπ' αυτή την έννοια, το ESG θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι αποτελεί **διαχείριση ρίσκου** (risk management).

Οίκοι αξιολόγησης ESG

Οι διαχειριστές περιουσιακών στοιχείων και άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα βασίζονται όλο και περισσότερο στους οργανισμούς αξιολόγησης ESG για την αξιολόγηση, τη μέτρηση και τη σύγκριση της απόδοσης ESG των εταιρειών. Πιο πρόσφατα, δημοσιεύσεις όπως του Newsweek χρησιμοποίησαν **δεδομένα ESG** που παρέχονται από εταιρείες έρευνας αγοράς για να **αξιολογήσουν** τους πιο υπεύθυνους οργανισμούς σε μια χώρα. Οι πάροχοι δεδομένων, όπως το ESG Analytics, έχουν εφαρμόσει **τεχνητή νοημοσύνη** για να αξιολογήσουν τις εταιρείες και τη δέσμευσή τους στο ESG. Κάθε οργανισμός αξιολόγησης χρησιμοποιεί το δικό του σύνολο μετρήσεων για να μετρήσει το επίπεδο συμμόρφωσης με το ESG και, προς το παρόν, δεν υπάρχει σύνολο κοινών προτύπων σε ολόκληρο τον κλάδο.

Ακριβώς γι' αυτόν τον λόγο αλλά και επειδή τα στοιχεία είναι άυλα, και άρα ιδιαίτερα δύσκολο να ποσοτικοποιηθούν, κάποιοι διατυπώνουν επιφυλάξεις ότι οι βεβαιώσεις ESG εξυπηρετούν κυρίως σκοπούς greenwashing και άλλους εταιρικούς στόχους δημοσίων σχέσεων, ενώ αποσιωπούν την προσοχή από πιο ουσιαστικές πρωτοβουλίες για τη βελτίωση του περιβάλλοντος και της κοινωνίας.

Όμως, μία έρευνα του 2021, που έγινε από το NYU Stern Center για Βιώσιμη Επιχείρηση, και εξέτασε περισσότερες από 1.000 μελέτες, έδειξε ότι τέτοια άυλα περιουσιακά στοιχεία αποτελούν ένα αυξανόμενο ποσοστό της μελλοντικής αξίας της επιχείρησης. Ενώ υπάρχουν πολλοί τρόποι να σκεφτούμε μετρήσιμες άυλων περιουσιακών στοιχείων, αυτοί οι τρεις κεντρικοί παράγοντες μαζί, το ESG, αποτελούν μια ετικέτα που έχει υιοθετηθεί σε ολόκληρο τον χρηματοπιστωτικό κλάδο των ΗΠΑ. Χρησιμοποιούνται για μυριάδες συγκεκριμένους σκοπούς με απώτερο στόχο τη μέτρηση στοιχείων που σχετίζονται με τη βιωσιμότητα και τον κοινωνικό αντίκτυπο μιας εταιρείας ή επιχείρησης και οι δείκτες αυτοί αποτελούν πλέον σημαντικό παράγοντα για την αξία της μετοχής της.

Ήρθε για να μείνει Σύμφωνα με την Grant Thornton (διεθνής επιχειρηματικός σύμβουλος), οι επιχειρήσεις που δεσμεύονται σε αρχές και στρατηγικές βιώσιμης ανάπτυξης ενισχύουν:

- Το ανταγωνιστικό τους πλεονέκτημα
- Την εικόνα του brand τους
- Τις αμοιβαίες επωφελείς σχέσεις με τους συμμετόχους
- Τη δέσμευση των εργαζομένων
- Την αξία που παράγεται και διανέμεται σε όλους τους συμμετόχους
- Τη νομοθετική συμμόρφωση
- Τη διαφάνεια

Παράλληλα περιορίζουν:

- Τους περιβαλλοντικούς κινδύνους
- Τους κοινωνικούς κινδύνους
- Τα λειτουργικά κόστη
- Τους κινδύνους που συνδέονται με την υγεία και ασφάλεια

στην εργασία

- Τις αποκλίσεις τους από τη νομοθεσία σε κάθε πυλώνα Εταιρικής Υπευθυνότητας
- Τους κινδύνους της εφοδιαστικής αλυσίδας
- Τους κινδύνους διακυβέρνησης

Είναι πλέον σαφές ότι το ESG αφορά και τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, αλλά και τις μη εισηγμένες στο Χρηματιστήριο, όπως αφορά και τον Δημόσιο τομέα. Θα λέγαμε χαριτολογώντας, ότι αφορά από το σουβλατζίδικο της γειτονιάς μας μέχρι τον Elon Musk. Προσωπικά, παρότι στα νιάτα μου υπήρξα πιστός στο δόγμα Friedman, τώρα πιστεύω ότι όλες οι επιχειρήσεις μπορούν και πρέπει να βοηθήσουν την κοινωνία να επιτύχει τους τρεις αλληλένδετους στόχους της οικονομικής ευημερίας, της προστασίας του περιβάλλοντος και της κοινωνικής ισότητας, ζητήματα που βρίσκονται ήδη στην κορυφή της εταιρικής ατζέντας.

Θεωρώ ότι το ESG είναι μια προσπάθεια να κάνει **τον καπιταλισμό να λειτουργήσει καλύτερα** και να αντιμετωπίσει τη σοβαρή απειλή που θέτει η κλιματική αλλαγή.

ΥΓ: Μία επισήμανση μαζί με μία φιλική υπόμνηση στο υστερόγραφο του άρθρου μου. Η εφημερίδα μας «Η Βούλα και ο Κόσμος της» τυπώνεται σε 14.000 φύλλα και, όπως γνωρίζετε, αποστέλλεται ή διανέμεται εντελώς δωρεάν. Σύμφωνα με τα κριτήρια του ESG, το φύλλο της εφημερίδας που κάθε μήνα αναζητάτε και βρίσκετε στα γνωστά σημεία διανομής, προσφέρει στην τοπική κοινωνία ενημέρωση, αλλά και βήμα και φωνή έκφρασης. Όμως η εφημερίδα χρειάζεται πόρους για να συνεχίσει την κυκλοφορία της πλην των διαφημίσεων και όποιες ενίσχυση/δωρεές.

Όταν πριν χρόνια, είχε δημοσιευτεί το άρθρο μου «Περί εταιρικής κοινωνικής ευθύνης», παρατηρήσαμε ότι αυξήθηκαν κατά τι οι διαφημίσεις. Δεν γνωρίζω αν κάποιοι παρακινήθηκαν από τα γραφόμενά μου. Άλλωστε τότε το ESG δεν ήταν ευρέως γνωστό. Σήμερα που η δυναμική των δεικτών του είναι εξακριβωμένη, θεωρώ ότι το δόγμα Friedman που θεωρούσε "πεταμένα λεφτά" οτιδήποτε δεν είχε άμεσα οικονομικά και μόνο αποτελέσματα, έχει ξεπεραστεί. Και όχι μόνο: είναι πιο βέβαιο ότι οποιαδήποτε ενίσχυση στην κοινωνία επιστρέφει πολλαπλά οφέλη στις εταιρείες. Πόσω μάλλον μία διαφήμιση στην τοπική μας εφημερίδα, που μπαίνει σε χιλιάδες σπίτια και τη βλέπουν χιλιάδες μάτια. Η συνέχιση της έκδοσης της εφημερίδας, που φέτος βρίσκεται στον 17ο χρόνο της ζωής της, είναι ενδυνάμωση της κοινωνίας και κυκλοφορία "οξυγόνου" που ζωογονεί όλους.

Ευελπιστώ ότι το άρθρο μου για το ESG θα έχει μεγαλύτερη απήχηση και επιρροή από το προηγούμενο του 2014.